

Nieuwsbrief **Przewalski Paard**

JANUARI 2007

WEERZIEN MET DE TAKHI IN HUSTAI NATIONAAL PARK

Het is herfst als we Hustai Nationaal Park bezoeken. 's Nachts vriest het licht. Na een lekker ontbijt bij een knappend vuurtje in onze ger (ronde Mongoolse tent) worden we gehaald voor een tocht door het Park. De lucht is strak blauw. De steppe is al bruin gekleurd en de tarbagans (grote marmotten) maken zich klaar voor de winterslaap. Slechts enkele laten met hun hoge fluittonen horen dat ze ons opgemerkt hebben voor ze goed doorvoed voor de lange winter hun holen inschieten. Het duurt even voor we in de Bayangiin-vallei hoog tegen de rotsen enkele bewegende stippen zien. De verreijkker brengt uitkomst. Het is een groepje hengsten. Vrijgezelle hengsten zijn meestal in de buurt van de waterstroom in de Bayangiin-vallei te zien. Dat is de beste plaats voor ontmoetingen met harem- hengsten. Pas als de jeep hotsend het pad naar de Hustaiberg inslaat zien we plotseling de eerste harem. Hangai staat op afstand van zijn merries naar ons te kijken. Hij heeft ons al veel eerder gezien dan wij hem.

Zijn groep is het grootst en telt negen merries, één eenjarige en zes veulens. Later horen we van Uschu, de bioloog die verantwoordelijk is voor het onderzoek bij de Przewalski-paarden, dat er momenteel 19 harems zijn. Slechts zes daarvan hebben een grootte van meer dan tien individuen. Het zijn de harems van de hengsten Bernard, Tamir, Tom, Temuujin en Hangai. Het aantal kleinere harems van vier tot acht paarden neemt toe.

Er zijn dit jaar zelfs drie hengsten, die maar één merrie hebben. Door het grote aantal in het wild geboren vrijgezelle hengsten (39) is de sociale druk op de harems toegenomen. Alleen de allersterkste hengsten zijn in staat een groot aantal merries en nakomelingen te verdedigen tegen de aanvallen van rivalen. Dat lukt Hangai goed. Hij is ook een vader, die zijn veulens uitstekend tegen de aanvallen van wolven weet te verdedigen. Eind september 2006 zijn nog zes van de zeven veulens, die in zijn groep geboren werden, in leven.

Hangai met zijn harem

Bezoek de Przewalski Paarden nu ook op internet: <http://www.treemail.nl/takh>

Het eerste jaar na de geboorte is het voor veulens zeer moeilijk om te overleven. Er leven op het moment 186 Przewalski paarden in Hustai Nationaal Park. Er werden dit jaar 53 veulens geboren, waarvan er nog

Het aantal kleinere harems van vier tot acht paarden neemt toe.

maar 21 leven. De staf denkt dat meer dan 35% van de veulens door wolven gedood is of gestorven is aan verwondingen van wolven. De staf is voorzichtiger geworden met hun uitspraken omdat het vaak moeilijk is om uit aangevreten resten de directe doodsoorzaak op te maken. In 38% van de gevallen is de doodsoorzaak onbekend. Toch is de grootte van de harem geen waar-

borg voor een goede verdediging tegen wolven. In het afgelopen jaar was de overlevingskans van de veulens in de harems van Belorus, Uluree, Terguun, Munkh-Arivjikh, Bambar, Nica en Selenge hoog (85

tot 100%). Deze kleine harems variëren in grootte van twee tot zes volwassen paarden. De vrijgezelle hengsten leggen dagelijks grote afstanden af. Ze trekken meestal in kleine groepjes. Altijd zijn er wel enkele te zien in de buurt van harems bij geliefde waterplaatsen en voedselgebieden. Dat is meestal in het westelijk en centrale deel van Hustai Nationaal Park. Tom's harem

hoeft niet beducht te zijn voor rivalen. Zijn leefgebied ligt in het oosten van het Park. Toch is het heel belangrijk dat de vrijgezellen ook die harem in de Ust vallei ontdekken. Zijn harem heeft momenteel drie tweejarige nakomelingen, één eenjarige en vier veulens.

Het is te verwachten dat de tweejarigen volgend jaar de familiegroep verlaten. Ze gaan dan op zoek naar soortgenoten. Toghtoghsuren, de chef van de rangers, vertelde ons dat hij een paar vrijgezelle hengsten in de buurt van de Ust-vallei had zien lopen. We zijn blij met deze ontwikkeling. Hopelijk vindt er volgend jaar een ontmoeting plaats van de vrijgezelle hengsten met de groep van Tom, zodat de jonge paarden zich bij hen kunnen aansluiten.

WILDONDERZOEK IN HUSTAI NATIONAAL PARK

De meeste bezoekers in het Park komen voor de Przewalski paarden, maar er zijn veel meer interessante dieren te zien. Er zijn 208 soorten gewervelde dieren waargenomen. Daartoe behoren 43 zoogdiersoorten, 148 vogelsoorten, 3 reptielensoorten, 2 amfibieënsoorten en 15 vissoorten. In het voorjaar, de herfst en in de winter worden er maandelijks wildtellingen gehouden langs vaste routes. In de zomer gebeurt dat zelfs twee keer per maand door de wildbioloog en de rangers. Daarbij gaat het vooral om marals (Mongoolse edelherten), wolven, tarbagans (marmotten), Mongoolse gazellen en Argali schapen. Voor andere soorten worden Mongoolse specialisten en studenten ingezet. Alleen in Hustai Nationaal Park heeft iedere bezoeker de kans om edelherten te zien. Verder in Mongolië is

dat helaas een zeldzaamheid geworden. Sinds 1990 worden ze intensief gestroopt. Toen wij in 1990 voor het eerst in Mongolië kwamen werd ons door experts verteld dat er meer dan 100.000 marals waren. Dat zijn er volgens de laatste tellingen nog slechts 5000! In 2005 werden er in Hustai Nationaal Park 384 geteld. In 1996 en 2002 werden zelfs 437 en 454 herten geteld. In 1993 waren het er 54. Het verschil in aantallen maakt duidelijk dat bescherming zin heeft. De parkstaf verzet zich jaar-

lijks met hand en tand tegen de opdrachten van het Ministerie van Natuurbehoud om in Hustai marals te vangen. Onder het mom van herintroductie in andere natuurgebieden worden deze dieren uitgeleverd aan hertenfokkerijen, die de dieren onder erbarmelijke omstandigheden houden. De geweien worden met hoge opbrengst aan Chinese handelaars verkocht.

Voor de toekomst van de soort in Mongolië is de maralpopulatie in Hustai van groot belang. Foto P. Wit

Siberische reeën en wilde zwijnen zijn in Hustai tamelijk zeldzaam. In 2005 zijn er slechts 12 reeën geteld. Een andere hoefdier dat intensief bejaagd wordt is de Mongoolse gazelle. Vanuit Oost-Mongolië migreren ze jaarlijks met honderden tegelijk naar het zuiden en omgekeerd. Ze leggen honderden kilometers af. Langs de grens met China worden er veel doodgeschoten. In Centraal-Mongolië zijn ze veel zeldzamer. Hun aantal nam desastreus af toen de Transsiberische Spoorweg in de jaren vijftig van de vorige eeuw aangelegd werd en de migratieroute geblokkeerd werd. In Hustai Nuruu kwamen ze niet meer voor toen in 1992 de eerste Przewalski-paarden arriveerden. In de afgelopen jaren werd het gebied weer door de Mongoolse gazellen herontdekt, zeker nadat het Park uitgebreid werd met een deel van de Tuul-vallei. Er

worden soms meer dan 400 dieren geteld. De grote droogte in 2002 zorgde voor een trek van de gazellen vanuit het zuiden naar het noorden. Een groep van meer dan 70 lijkt zich tegenwoordig permanent gevestigd te hebben in het Park.

dieren geteld. In de bufferzone komen ze niet of nauwelijks meer voor. Op deze dieren wordt intensief gejaagd om hun prachtige vel en malse vlees. Marmotten zijn zeer gevoelig voor weersomstandigheden. In de droge zomer van 2002

In de afgelopen jaren werd het gebied weer door de Mongoolse gazellen herontdekt.

Argalischapen verblijven slechts kort in het Park op doortocht naar het noorden. Vorig jaar werden in de zomer 12 van deze grote majestueuze wilde schapen gezien. De bergsteppe is een paradijs voor knaagdieren. Er is een grote variatie in hamsters, muizen en grondeekhoorns. Ook de Tarbagan of Siberische marmot voelt zich veilig in het Park. In Hustai Nationaal Park worden jaarlijks meer dan 20.000

gingen er veel dood. Als gevolg daarvan werden er minder steppearenden en roofvogels geteld. Marmotten zijn ook voor wolven geliefd voedsel. Door een gebrek aan marmotten werden in 2003 veel meer huispaarden en schapen door de wolven gegrepen. Dat is de dynamiek van het ecosysteem. Nu is de marmottenpopulatie weer hersteld en wordt er weer minder op het vee gejaagd.

HERDERSGROEPEN RONDOM HUSTAI NATIONAAL PARK VOLOP IN BEWEGING

Het is begin oktober. De lucht is stralend blauw. Onze dikke truien hebben we in de ger gelaten. Uuld en Bandi hebben ons voor een tocht langs een aantal herdersgroepen in de bufferzone van Hustai Nationaal Park uitgenodigd. Bandi is directeur van Hustai Nationaal Park. Uuld is de projectleider van het bufferzone-

len. Ze blijven eerst als bevroren staan, maar als de jeep stopt maken ze meteen dat ze wegkomen.

Kwaliteitsverbetering van het vee en inkomstenverbetering door alternatieve werkzaamheden
Het vee, van de herdersgroep die we het eerst bezoeken, graast in de

We krijgen Mongoolse melkthee, borzog (tarwedeege gefrituurd in schapenvet) en arul (harde gedroogde kaas). Nyam vertelt dat zijn herdersgroep bestaat uit zes verwante families. De groep is een jaar geleden opgericht. Ze zijn gewend elkaar te helpen bij het verweiden van vee, het scheren van schapen en geiten en andere hand- en spandiensten. Afgelopen jaar is met steun

Met een lening van het bufferzonefonds hebben ze 42 pinken kunnen kopen om de kwaliteit van de veestapel te verbeteren.

project, dat door het Nederlandse ministerie van Ontwikkelingssamenwerking gefinancierd wordt. Als we de Altanberg passeren en de Tuulvallei inrijden zien we in de verte de Tuul-rivier als een zilver lint door de vlakte meanderen. Op weg naar de rivier zien we plotseling zes gazel-

buurt van de rivier buiten het Park. De herder Nyam komt ons tegemoet en neemt ons mee naar zijn ger.

Voor we naar binnen gaan zien we een zwarte ooievaar aan komen vliegen op weg naar de rivier. Een prachtig gezicht!

Herder Nyam vertelt zijn verhaal

van het Park en het bufferzoneproject hun samenwerking versterkt. Met een lening van het bufferzonefonds hebben ze 42 pinken kunnen kopen om de kwaliteit van de veestapel te verbeteren. Door gezamenlijke inspanning hebben ze afgelopen jaar veel meer melkproducten geproduceerd. Ook het vermarkten ging beter dan voorheen door de goede onderlinge taakverdeling. Ze verkopen arul, zure room, boter, airag (gefermenteerde paardenmelk), yoghurt en melk-wodka. Op deze manier hebben ze \$ 80,- extra verdiend. Nyam vertelt enthousiast over de trainingen van het project. Ze hebben een cursus vergaderen, conflictraining en organisatie gehad voor hun gezamenlijk overleg en een training in het organiseren van gertoerisme. In het afgelopen jaar hebben ze twee gers voor toeristen ingericht en 30 gasten ontvangen. De winst wordt in een fonds gestort van de herdersgroep, waarmee ze de lening kunnen terugbetalen en extra uitgaven kunnen bekostigen. Op deze manier kon een herderszoon uit de groep in Ulaanbaatar gaan studeren.

Waterbronnenbeheer verbeterd

In de directe omgeving rondom het Park zijn in afgelopen jaren verscheidene waterbronnen aangelegd. Op deze manier kon voorkomen worden dat de herders met hun vee het Park in moesten trekken. Helaas

werden de bronnen niet goed beheerd. De herders voelden zich niet verantwoordelijk. Afspraken met de parkstaf werden door hen niet nageleefd. Het vee vertrapte en vervuilde de natuurlijke bronnen. De aangelegde omheinde waterplaatzen en hun pompen gingen kapot. In de Bufferzone Raad is dit probleem uitgebreid besproken. In deze Raad zijn alle belangengroepen vertegenwoordigd: plaatselijke autoriteiten, herders, vrouwengroepen en kleine ondernemers. Op het moment zijn

besloten had om het begrazen van een gedeelte van de Tuul-vallei voor een aantal maanden te verbieden. Op deze manier kan de steppe zich enigszins herstellen van de overbegrazing. De bewakingsstaf van Hustai Nationaal Park helpt de plaatselijke milieu-inspectie bij het toezicht op de naleving van deze afspraak. De lokale herdersfamilies houden zich wel aan deze afspraak. Herders die uit het westen van Mongolië naar Ulaanbaatar trekken doen dat niet. Gelukkig zijn er in de

Het vee kan door de stevige omheining de bron niet meer vervuilen.

zeker 25 herdersgroepen actief. Ze worden zich steeds meer bewust dat een goed beheer van de waterbronnen en de steppe voor hen van levensbelang is. Nyam vertelde vol trots dat zijn groep meegeholpen heeft om één van de waterbronnen te beschermen. Het vee kan door de stevige omheining de bron niet meer vervuilen.

Steppebeheer komt op gang

Op de tocht naar de waterbron viel ons op dat er minder gers te zien waren en dat er meer gras stond in de vallei. Uuld vertelde dat de Bufferzone Raad met medewerking van de plaatselijke autoriteiten

Bescherming van een bron in de Tuul-vallei

afgelopen twee jaar weinig migranten door de Tuul-vallei getrokken.

Sociaal-economische situatie van de bevolking rondom Hustai Nationaal Park

Als we praten over de bufferzone rondom het Park gaat het om een gebied van 350.000 ha. Daarin wonen 6500 mensen, waarvan 65% jonger is dan 30 jaar. Zij zijn de toekomst. Het is erg belangrijk dat jonge mensen voldoende scholing krijgen en aan werk kunnen komen. Dat is niet eenvoudig. Veeteelt is de hoofdbron van inkomsten. De totale veestapel is te groot voor de draagkracht van het gebied. Daarom is er overbegrazing en gaat het vee vaak in slechte conditie de winter in. In de extreem koude winter van 2001 en 2002 verloren veel families al hun vee. De meesten vertrokken noodgedwongen naar de stad om daar hun geluk te beproeven. Het is een kunst om voldoende dieren over te houden na lange winters of droge zomers in Mongolië.

Een herdersfamilie heeft 300 tot 400 stuks vee nodig om uit de dagelijkse kosten te komen. Helaas heeft ongeveer 60% van de herdersfamilies in de bufferzone minder dan 200 stuks

vee. Dat betekent armoede. De tijd is rijp voor meer onderling overleg en samenwerking. Deelname van herders aan een herderscollectief biedt nieuwe mogelijkheden.

Groentekas opgezet met financiële steun van het bufferzoneproject

Tuinbouw in de steppe; een nieuwe optie

Na het bezoek aan Nyam en de waterbron in de Tuul-vallei werd de tocht voortgezet in noordelijke richting. Wat schetst onze verbazing om langs de asfaltweg richting Argalant een groentekas te zien. Baatar, een goede vijftiger met kromme benen van het paardrijden, heet ons welkom. Zijn familie heeft samen met zeven andere families de herdersgroep Byazkhan opgericht. Zijn kinderen hoeden het vee. Hij heeft samen met anderen een tuinbouw cursus kunnen volgen. De herdersgroep heeft startsubsidie gekregen van het project om een waterpomp te kopen en een groentekas op te zetten. Dit jaar heeft Baatar 900 kilo komkommers kunnen kweken. Hustai Nationaal Park nam daar 200 kilo van af. Baatar is trots dat zijn groep \$ 700 winst gemaakt heeft. De

herdersgroep heeft besloten fruitbomen aan te planten. Zij hebben met een lage rentelening van het project 600 fruitbomen kunnen aanplanten. Ze willen volgend jaar aardappelen, uien, knoflook en kool verbouwen. Baatar heeft twee dochters die landbouw studeren in Ulaanbaatar. Als het zo doorgaat is er voor hen in de nabije toekomst werk. We vragen ons wel af hoelang een dergelijk initiatiefrijke familie nog lid willen zijn van een herdersgroep, waar ze de winst mee delen? De toekomst zal het leren. Nu is er veel onderling contact en samenwerking. Ook de ouderen worden erbij betrokken. Laat in de middag bezoeken we een andere plantenkas in de buurt van het dorp Bayanhangai. De initiatiefneemster is een weduwe die de zorg van zes weeskinderen op zich genomen heeft. Ook zij heeft met steun van het project een tuinbouw cursus gedaan. Ze verbouwt komkommers en aardappelen. Het vermarkten van groente is geen probleem. In het dorp is er voldoende belangstelling. Ze is trots dat ze zelf weer geld kan verdienen om haar kinderen te kunnen voeden.

Het deed ons goed dat de herders en plaatselijke autoriteiten in samenwerking met de staf van Hustai Nationaal Park veel activiteiten ontplooiën.

Mongoolse Mc Donald's langs de asfaltweg

Mongolië heeft maar weinig asfaltwegen. Een heel belangrijke asfaltweg is die van Ulaanbaatar naar Kharkhorum, de historische hoofdstad van het land. Deze weg ligt ten noorden van het Park in de bufferzone. Vele toeristen komen via deze route langs. In de afgelopen jaren zijn er steeds meer kleine wegrestaurantjes gekomen. Ze worden in het Mongools guanz genoemd. Veel alleenstaande vrouwen met gezinnen vinden daar werk. De restauran-

tjes zijn goede afnemers van vlees, groente en melkproducten van de herdersgroepen, een stimulans voor de lokale economie. Met hulp van het bufferzoneproject is een crèche opgezet voor de kinderen van de daar werkende ouders.

In de dagen daarop bezochten we nog verschillende andere initiatieven, die ondersteund werden door het bufferzoneproject, o.a. een nieuw stallencomplex voor koeien, de renovatie van een gemeenschapshuis in Bayanhangai, de gerenoveerde centrale keuken van het internaat voor herderskinderen in Aragalant en het "fitnesscentrum" voor ouderen.

Overall ontmoetten we mensen, die ons wilden vertellen, dat ze Hustai Nationaal Park dankbaar zijn voor hun betrokkenheid. Het deed ons goed dat de herders en plaatselijke autoriteiten in samenwerking met de staf van Hustai Nationaal Park veel activiteiten ontplooiën. Er is weer hoop voor de toekomst.

Dat is anders geweest. Na de eerste euforie na de onafhankelijkheid van het land in 1990 kwam de depressie,

als gevolg van de overgang van een geleide economie naar een markteconomie. De staat was arm. Medische zorg en onderwijs konden niet meer betaald worden. De staatspensioenen waren niet meer toereikend om de dagelijkse kosten te dekken. De werkloosheid groeide schrikbarend. Het is indrukwekkend te zien dat de staf van het Park met steun vanuit Nederland niet alleen een prachtig natuurgebied en steppe-ecosysteem heeft kunnen beschermen, maar ook een actieve rol speelt in de ontwikkeling van de bufferzone.

DE STICHTING EN HET BESTUUR VAN HUSTAI NATIONAAL PARK

Sommige donateurs vragen zich af hoe de huidige relatie is van de Stichting met het Park en wat ze nu precies ondersteunen? Een goede gelegenheid om daar in deze Nieuwsbrief iets over te vertellen.

Eerst een stukje geschiedenis. De Mongoolse Associatie voor Natuurbehoud en Milieu (MACNE) en de Stichting sluiten in 1990 een overeenkomst om Przewalski paarden uit te zetten in Hustain Nuruu. In de periode van 1992 tot en met 2000 stuurt de Stichting 84 Przewalski paarden uit de fokkerij in semi-reservaten naar Mongolië. Met behulp van sponsors en donateurs worden de vijf transporten, de opbouw van de acclimatisatie gebieden en de noodzakelijke training van de staf in de opbouw van die gebieden gefinancierd. MACNE zit ook niet stil. Zij zorgen ervoor dat Hustain Nuruu in 1993 tot officieel beschermd gebied wordt uitgeroepen. De Mongoolse regering delegeert het natuurbeheer aan MACNE. In 1997 krijgt het 50.000 ha grote gebied de status van Nationaal Park. Vijf jaar later wordt het Park door

UNESCO uitgeroepen tot Men and Biosphere Reserve.

De Stichting schreef een projectvoorstel voor de bescherming en het herstel van de biodiversiteit van het bergsteppe reservaat Hustain Nuruu. Het Nederlandse ministerie van Ontwikkelingssamenwerking is bereid dit project, dat loopt van 1993 tot en met 2003, te financieren. Onder eindverantwoordelijkheid van de Stichting wordt de infrastructuur van het Park opgebouwd, de staf van MACNE door Nederlandse specialisten ter plekke geschoold en

In 1997 krijgt het 50.000 ha grote gebied de status van Nationaal Park. Vijf jaar later wordt het Park door UNESCO uitgeroepen tot Men and Biosphere Reserve.

worden er verschillende compensatieprojecten voor de lokale bevolking gestart. De financiering van de kosten voor de herintroductie van de Przewalski paarden valt daar buiten.

Bestuursvergadering van de Hustai Nationaal Park Trust o.l.v. de heer Enkhbold, oktober 2006

In 2003 wordt de onafhankelijke Hustai Nationaal Park Trust opgericht door de Stichting, MACNE en de Bufferzone Raad. De oprichters hebben het recht een vertegenwoordiger aan te wijzen voor het bestuur van het Park. Voor MACNE is dat hun huidige president, de heer Chultemnamdag. De Stichting is vertegenwoordigd door Ir Piet Wit, die jarenlang projectleider geweest is van het biodiversiteitsproject. De heer Bayar, burgemeester van het dorpje Argalant is door de Bufferzone Raad als vertegenwoordiger in het bestuur gekozen. De voorzitter is de heer Enkhbold, die momenteel de minister van

Buitenlandse Zaken in Mongolië is. Het Mongoolse Ministerie voor Natuur en Milieu bezint zich over een vaste contactpersoon, die de bestuursvergaderingen als observator bijwoont. Voorheen had het ministerie een afgevaardigde in het bestuur, maar dat bleek volgens de Mongoolse wet niet correct te zijn. Hierdoor is een vacature in het bestuur ontstaan, die nog opgevuld moet worden. Het bufferzoneproject, dat sinds 2004 door Nederland gefinancierd wordt, valt niet meer onder de verantwoordelijkheid van de Stichting, maar direct onder het bestuur van Hustai Nationaal Park Trust.

De Stichting steunt het Park door jaarlijks financieel bij te dragen aan het onderzoek van de Przewalski paarden en de bescherming van het Park. Deze bijdrage is essentieel voor het duurzame voortbestaan van het Park.

DE DUITSE ZUSTER-STICHTING "URWILDPFERD" IS OPGEHEVEN

Op 21 januari 2006 werd de laatste bestuursvergadering van de Duitse zuster-stichting gehouden in het Natuurhistorisch Museum van Lüneburg (Duitsland). Henri Makowski, een bekend Duits filmer en natuurbeschermer van het eerste uur, blikte terug op de afgelopen 16 jaar na de oprichting in 1990.

Na een moeizame zoektocht van jaren lukte het in 1989 eindelijk om een prachtig natuurgebied in

Inge Bouman overhandigt Henri Makowski een bronzen beeldje van twee steigerende Przewalski hengsten

Sprakel te vinden als semi-reservaat voor de Przewalski paarden. Henri Makowski heeft als bestuurslid al zijn overredingskracht, volharding

*De Nederlandse Stichting heeft veel te danken
aan Henri Makowski.*

en vindingrijkheid moeten inzetten om een pachtverdrag voor het natuurgebied "Tinner-Staverder Dose" voor elkaar te krijgen. Jochen Haucke, de beheerder van het gebied en een echte paardenliefhebber, zorgde ervoor dat de afrastering van het 67 ha grote gebied in korte tijd gebouwd werd. In 1990 konden de eerste Przewalski-paarden in Sprakel vrijgelaten worden. Helaas is Jochen vorig jaar gestorven. Met weemoed en respect blijven wij aan hem denken. Nu de fokkerij van Przewalski paarden in semi-reservaten afgebouwd is en er voldoende paarden naar Hustai Nationaal Park

gebracht zijn, heeft voortzetten van de Duitse stichting geen zin meer. Inge Bouman bedankte alle Duitse bestuursleden hartelijk en Henri Makowski in het bijzonder. De Nederlandse Stichting heeft veel te danken aan Henri Makowski. Hij

regelde in 1985 een eerste ontmoeting met Prof. Dr Vladimir Sokolov, lid van het Presidium voor de Academie van Wetenschappen van de USSR. Dit resulteerde het jaar daarop in een bezoek van hen beiden aan de Nederlandse semi-reservaten. Het was het begin van een jarenlange samenwerking met de Russen, die op zoek naar geschikte herintroductiegebieden voor de Przewalski-paarden, expedities organiseerden naar Centraal Azië en Mongolië. Een geschikt moment om Henri in Lüneburg te bedanken voor alles wat hij voor het behoud van de Przewalski paarden gedaan heeft.

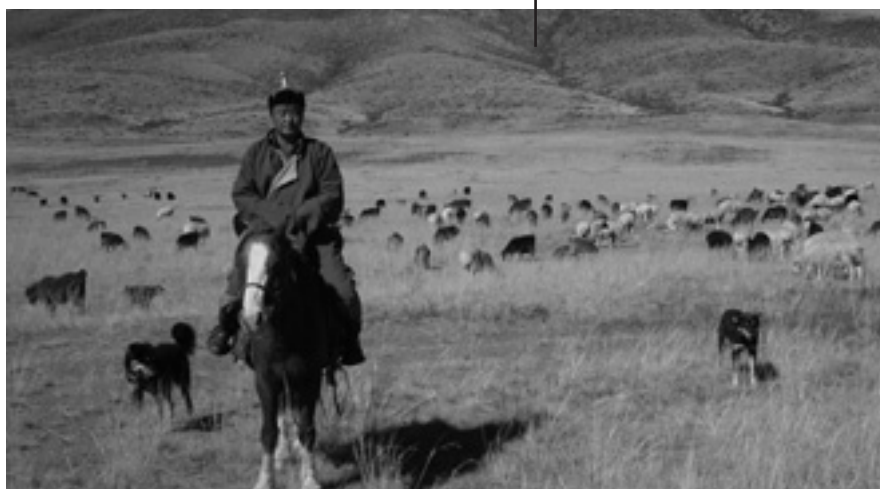
NIEUWS OVER HET HONDEN PROJECT VOOR DE BEWAKING VAN HET VEE

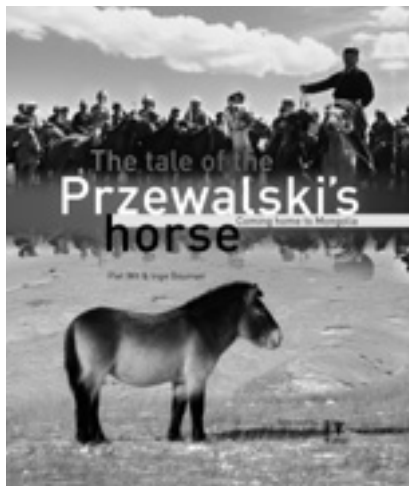
In de vorige Nieuwsbrief schreven we dat de Mongoolse parkstaf in overleg met de lokale herders begonnen is met een fokkerij van de Mongoolse vierogige-hond of gartz. Het gaat er om de oude traditie om honden te gebruiken, om schapen tegen wolven te beschermen, een nieuw leven in te blazen. Toghtoghsuren, het hoofd van de rangers, vertelde ons vol trots dat er inmiddels meer dan dertig pups onder de herders verdeeld zijn.

De herders zetten onder begeleiding van een ervaren Mongoolse hondentrainer de training in het veld voort. De honden groeien met de schapen op. Ze leren de schapen niet op te drijven en alleen dan agressief te

worden als de kudde aangevallen wordt.

Herder met twee jonge honden, die getraind worden om de schaapskudde te verdedigen tegen wolven

BOEK OVER DE HERINTRODUCTIE VAN HET PRZEWALSKI PAARD EN DE ONTWIKKELING VAN HUSTAI NATIONAAL PARK

Eindelijk is het zo ver. Het boek *The tale of the Przewalski's horse, home coming to Mongolia* is eind december 2006 uitgekomen. Het is een mooi boek van 252 pagina's. Een evenredige verdeling van tekst en beeld. Dit laatste bestaat uit prachtige kleurenfoto's en tekeningen. Piet Wit en Inge Bouman zijn de schrijvers. Piet Wit neemt de lezer mee op een tocht door het Park. Hij beschrijft het landschap en de verschillende ecosystemen en geeft een beeld van de rijke fauna en weelderige flora. Dit alles tegen de achtergrond van de Mongoolse natuurwaarden en cultuur. Er wordt apart aandacht besteed aan de ontwikkeling van het parkbeheer en de ecosysteembenadering. Dit alles tegen de achtergrond van de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen van het land sinds de onafhankelijkheid in 1990. De plaatselijke herderscultuur en de bufferzoneontwikkeling komen rijkelijk aan bod.

Inge Bouman vertelt over de geschiedenis van het Przewalski paard in het wild en in gevangenschap. In een kleurrijk verhaal worden de hindernissen beschreven, die de Stichting heeft moeten nemen, om de Przewalski paarden vanuit dierentuinen en via semi-reservaten weer terug te kunnen brengen naar Mongolië. Het hartverwarmende welkom, de vernuchtheid van de

Mongolen aan hun takhi en de goede samenwerking met de Mongoolse Associatie voor Natuurbehoud en Milieu vormen de basis voor deze successtory. De aanpak en resultaten van het herintroductieproces worden uitgebreid beschreven net als het gedrag van de vrijlevende Przewalski paarden, hun gebiedsgebruik en de verspreiding door het Park. Alles op basis van het onderzoek van de Mongoolse staf. Het boek is extra aantrekkelijk geworden door de bijgevoegde DVD van de prach-

tige film van Micaela van Rijckevorsel: De takh terug in Mongolië. De publicatie van het boek is mede mogelijk gemaakt door de volgende fondsen: Stichting DOEN, van Tienhoven Stichting, Stichting Bouwstenen voor de Dierenbescherming, het Nederlands Comité voor IUCN, Stichting J.C. van der Hucht Fonds, Stichting K.F. Hein Fonds, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting en de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Przewalski Paard. Door deze sponsoring is het mogelijk geworden om 700 exemplaren van het boek naar Hustai Nationaal Park te sturen. De inkomsten van de verkoop van het boek zijn voor het beheer van het Park. De KNNV Uitgeverij in Utrecht heeft 1000 exemplaren extra gedrukt om in binnen- en buitenland te kunnen verkopen. Zij gaan uit van een prijs van € 49,50.

Als donateur kunt u het boek direct bij de Stichting bestellen voor € 39,50 exclusief verzendkosten. Mocht u alleen belangstelling hebben voor de DVD de Takh terug in Mongolië dan kunt u die apart kopen voor € 14,75 exclusief verzendkosten. U kunt op de DVD zelf kiezen of u de begeleidende tekst in het Nederlands of Engels horen wil.

DE HENGSTEN OP DE GOUDPLAAT

De hengsten hebben zich goed aangepast aan hun verkleinde gebied op de Goudplaat. Afgelopen voorjaar was koud. In maart toen er nog weinig gras stond vloor het regelmatig. Wim de Kok moest vaak bijvoeren. In die periode werd er door de hengsten onderling veel gevochten. Usch en Burchanbileg werden naar het zuidelijkste gedeelte van de Goudplaat verdrongen. De sterkere groep van Ireg, Amarchan en Amas graasden op het voedselrijkste gebied. In de zomer bleven de hengsten meestal broederlijk bij elkaar. Usch moest echter het leiderschap afstaan aan Ireg. De weeromstandigheden met hoge temperaturen tot laat in het najaar zorgde voor een goed herstel van de vegetatie. De hengsten blijven bij elkaar in de buurt maar er wordt nog veel gevochten. In het wild trekken de volwassen hengsten zonder merries er vaak alleen op uit. In gevangenschap lukt dat niet.

Colofon

"Przewalski-Paard" is een gemeenschappelijke uitgave van de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Przewalski Paard en de Stichting Reservaten Przewalski Paard.
Boomdijk 43, 3286 LD KLAASWAAL

Tel.: 0186-574493
Fax: 0186-574869
E-mail: frph@antenna.nl
Postbank: 3808754
ABN/AMRO: 50.23.26.131

"Przewalski Paard" verschijnt één maal per jaar voor donateurs. Minimum bijdrage is € 12,50 p.j.

Tekst:
Inge Bouman

Redactie:
A.M. Groeneveld
P.G.W. Klandermans

Drukwerk:
Plusprint - Hoogvliet

ISSN: 0167 - 787X